

Nr 318

Av fru **Holmberg** och herr **Martinsson**, om en översyn av lagstiftningen rörande förmynderskapsförvaltningen.

(Lika lydande med motion nr 272 i Första kammaren)

Reglerna om förmynderskap, som finnes intagna i föräldrabalken, återger äldre gällande rätt. Denna återfanns i lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap. Enligt 15 kap. 19 § föräldrabalken äger förmyndaren årligen uppbära arvode med belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till förvaltningens omfattning. Arvodet skall emellertid enligt huvudregeln icke överstiga för år räknat fem procent av den omyndiges behållna inkomst enligt årsräkning eller sluträkning. I princip skall arvode icke tillkomma fader eller moder, som på grund av lag är förmyndare. Överförmyndaren äger enligt 19 kap. 12 § föräldrabalken rätt till arvode motsvarande i princip två procent av den omyndiges behållna årsinkomst. Arvodet får emellertid icke överstiga 1 000 kronor och skall utgå med en procent på den behållna inkomsten, om denna understiger 200 kronor. Om godmanskap i oskiftade dödsbon gäller liknande arvodesregler som om förmynderskap. Kommunerna äger rätt att i ordning, som Kungl. Maj:t bestämmer, åtaga sig att gälda överförmyndares arvode och kostnader, varvid kommunen visserligen äger uppbära men ej behöver göra anspråk på det överförmyndaren primärt tillkommande beloppet.

I enlighet med här ovan återgivna rättsregler äger förmyndare och överförmyndare sålunda rätt till arvode även på till myndlingen utgående pensions- och livräntebelopp samt på underhållsbidrag. Konsekvensen av detta blir i många fall, att den knappa försörjning, som dylika belopp är avsedda att garantera, beskäres genom utgående arvoden.

Förmyndararvodenas konstruktion har kritiserats i olika sammanhang bland annat i riksdagsmotioner. Därvid har särskilt framhållits det stötande i att omyndiga folkpensionärens inkomst förminskas genom de utgående arvodena.

Det förtjänar även framhållas, att rådhusrätten i Västerås i september 1946 i skrivelse till justitieombudsmannen anhöll, att denne hos Kungl. Maj:t måtte begära viss lagändring angående nu ifrågavarande arvoden. Rådhusrätten framhöll bland annat: »Sålunda torde exempelvis, då omyndigförklarad åtnjöte folkpension eller pension av tjänst, förmyndare och överförmyndare, oavsett att den omyndige icke ägde andra tillgångar

och att pensionen icke överstege kostnaderna för den omyndiges livsuppehälle, vara berättigade till arvode. Det måste, såväl i betraktande av den pensionsberättigades ekonomiska förhållanden i det förutsatta fallet som ock med hänsyn till att någon egentlig förmögenhetsförvaltning i dylikt fall icke förekomme, te sig uppenbart orimligt.» Rådhusrätten framförde även tanken på att en vidgad rätt till ersättning av allmänna medel skulle tillerkännas överförmyndare, om vederbörande genom de föreslagna nya reglerna icke skulle erhålla skälig ersättning för sitt arbete. I sammanhanget inhämtades yttranden från en del överförmyndare i större städer. Överförmyndaren i Uppsala, professorn Åke Holmbäck, ifrågasatte i sitt yttrande, om man icke över lag borde införa kommunala eller statliga arvoden för överförmyndarna.

I en motion till 1956 års riksdag begärdes att riksdagen för sin del måtte besluta sådan lagändring att arvodesersättning till förmyndare och överförmyndare för omyndigförklarad pensionärs pension bortfaller. I sitt utlåtande över motionen anförde visserligen första lagutskottet att den nuvarande ordningen »i stort sett synes motsvara de krav som kunna ställas på att omyndigs folkpension icke onödigtvis belastas med avgifter till förmyndarförvaltning», men i fortsättningen av utlåtandet medgav utskottet: »Härmed är naturligen icke sagt, att det skulle vara tillfredsställande, att den knappa försörjning som erbjudes genom folkpensionen beskäres genom här ifrågavarande arvoden.»

Utskottet ansåg dock icke att uppkommande problem kunde ges en så enkel lösning som den av motionären förordade och fann sig ej kunna tillstyrka den förordade lagändringen. Enligt vår mening är det otillfredsställande, att folkpension, barnpension, livräntebelopp och underhållsbidrag skall behöva förminskas med förmyndararvoden. Vad särskilt barnpensionen angår finnes uppenbarligen icke någon möjlighet att undgå den belastning som överförmyndararvodet utgör. Detta gäller även förmyndararvodet i de fall, då legal förmyndare icke finnes.

Särskilda problem uppkommer beträffande andra inkomster än dem som här ovan angivits men vilka icke beträffande årsbeloppen överstiger de tidigare angivna förmånerna. Som första lagutskottet framhöll i sitt utlåtande åtföljer säkerligen en hel del avgränsningsproblem en eventuell reform på detta område. Det är därför förenat med svårigheter att i en motion anvisa speciella lösningar. I sammanhanget bör även behandlas frågan om inte överförmyndarna i fortsättningen helt skulle kunna erhålla sitt arvode av allmänna medel. Man skulle möjligen vid en dylik lösning kunna tänka sig, att överförmyndararvoden till det allmänna endast skulle uttagas av myndlingar med betydande tillgångar. Enligt vår mening bör hela förmyndarskapsförvaltningen göras till föremål för en allmän genomgång. Vad vi kunnat utröna är detta område icke föremål för utredning på annat håll.

Med hänvisning till det anförda hemställes,
att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hem-
ställa om särskild utredning för översyn av föräldrabal-
kens bestämmelser om förmyndarskapsförvaltning och där-
med sammanhängande lagstiftning.

Stockholm den 23 januari 1963

Elvira Holmberg

Bo Martinsson